

Міністерство освіти і науки України
Департамент науки і освіти
Харківської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

(повне найменування вищого навчального закладу)

Психолого-педагогічний факультет

(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

Кафедра педагогіки, психології, початкової освіти
та освітнього менеджменту

(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

Пояснювальна записка

до дипломної роботи

магістр

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

На тему **Формування культури здоров'я майбутніх учителів у
системі професійної освіти**

Виконала: студентка групи 21по/з
спеціальності

013 Початкова освіта

(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

Потапенко С.Я.

(прізвище та ініціали)

Керівник Блудова Ю.О.

(прізвище та ініціали)

Рецензент Одарченко В.І.

(прізвище та ініціали)

Харків – 2019

ВСТУП

Актуальність та ступінь наукового дослідження проблеми.

Освіта – головне надбання будь-якої держави, оберіг її національної безпеки. Стан фізичного і духовно-морального здоров'я суспільства визначає рівень цивілізації країни, є показником сталого розвитку нації.

На сьогодні можемо стверджувати про серйозне погіршення здоров'я дітей, що пов'язане зі зростанням обсягу і ускладненням характеру навчального навантаження, ускладненням характеру взаємовідносин «учень-учитель», недостатньою руховою активністю, неправильним харчуванням учнів, недотриманням гігієнічних вимог в організації освітнього процесу, повна відсутність в учнів необхідних знань про те, як стати здоровими.

Проблема збереження і зміцнення здоров'я молодого покоління є актуальною та своєчасною. У нормативних документах, у яких визначено стратегічні напрями розвитку сучасної освіти: Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті, Законі України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фізичну культуру і спорт», Концепції національного виховання студентської молоді, однією з основних засад державної політики у сфері освіти є формування культури здорового способу життя. Викладацький та адміністративний склад закладів вищої освіти повинен звернути увагу на відповідальне ставлення здобувачів освіти до свого здоров'я, акцентувати її на необхідності всебічного розвитку особистості, створити умови для сприяння оптимальної життєдіяльності учасників освітнього процесу, забезпечити їх повноцінний фізичний розвиток. Такий соціальний запит суспільства вимагає системного і комплексного підходу до формування культури здоров'я студентства.

Державний стандарт початкової освіти повідомляє про те, що завданням вчителя є навчити здобувачів освіти піклуватися про своє здоров'я і безпеку, реагувати на ситуації, що спричиняють загрозу життю, визначати альтернативи, прогнозувати наслідки, ухвалювати рішення з користю для

здоров'я, добробуту, особистої безпеки та захищеності інших осіб, аргументувати вибір на користь здорового способу життя, аналізувати і оцінювати наслідки і ризики.

Актуальність нашого дослідження обумовлена суспільними та державними потребами в освічених громадянах, що дбають про здоров'я. Багато років молоді люди проводять в стінах освітніх установ. Ось чому ціннісне ставлення молоді до здоров'я не може формуватися без участі педагогів. Довгий час наша освіта не приділяла належної уваги збереженню, зміцненню і розвитку здоров'я, не досліджувала вплив освітнього процесу на психічний стан учнів, не впроваджувала освітні технології з точки зору здоров'язберігаючої спрямованості. У кращому випадку все зводилося до організації спортивних заходів та оздоровчого відпочинку під час канікул.

Саме тому ця проблема набуває особливої значущості у системі професійної підготовки майбутніх учителів, які мають сприяти інтелектуальному, фізичному, моральному, естетичному, емоційно-вольовому розвитку особистості дитини, проводити пропедевтичну роботу в напрямку збереження здоров'я. Саме від учителів початкової школи залежить чи буде сформовано майбутній потенціал здоров'я, що виховуватиме нове покоління громадян, яке буде здатним до життєтворчості і збереження здоров'я протягом життя.

Заклади вищої освіти на сучасному етапі розвитку суспільства мають стати найважливішою ланкою у формуванні та зміцненні здоров'я майбутніх фахівців. Охорона здоров'я на сьогодні є пріоритетним напрямком діяльності всього суспільства, оскільки лише здорові громадяни в змозі належним чином засвоїти отриману інформацію і в майбутньому здатні займатися продуктивно-корисною працею. Здоров'язбереження в освіті є цінністю, що поєднує три взаємопов'язані блоки: здоров'язбереження як цінність державна, громадська, особистісна.

Нашій країні необхідне покоління з високим рівнем освіченості, культури і здоров'я, здатне сприймати загальнолюдські цінності, творчо,

продуктивно діяти протягом тривалого часу в будь-якій галузі соціальної практики.

У зв'язку з цим, одним з напрямків діяльності сучасної вищої школи є збереження здоров'я студентів. Для цього актуальним є застосування здоров'язберігаючих технологій, які передбачають сукупність педагогічних, психологічних і медичних впливів, що сприяють захисту та забезпеченню здоров'я, формуванню ціннісного ставлення до нього.

Здоровий спосіб життя не займає поки перше місце в ієрархії потреб і цінностей людини в нашому суспільстві. Але, якщо ми організуємо освітнє середовище за допомогою здоров'язберігаючих технологій, навчимо дітей з самого раннього віку цінувати, берегти і зміцнювати своє здоров'я, якщо майбутні вчителі власним прикладом демонструватимуть здоровий спосіб життя, то тільки в цьому випадку можна сподіватися, що майбутні покоління будуть більш здорові і розвинуті не тільки особистісно, інтелектуально, духовно, але й фізично.

Проблема формування культури здоров'я майбутніх педагогів у освітньому процесі вищої школи набуває особливої уваги. Питання здоров'язбереження молоді відображені в наукових дослідженнях таких учених як І. Бех, Т. Глазько, Г. Ващенко, О. Дубогай, В. Калініна, Р. Карп'юк, С. Лапаєнко, Н. Нікіфоров, С. Омельченко, Н. Паніна, Л. Попова, Н. Романова, О. Яременко та ін. Науковий пошук здійснюється і в питаннях формування ціннісних орієнтацій студентства на здоровий спосіб життя, акцентують увагу на відповідальності системи освіти за рівень здоров'я молоді (В. Бабич, М. Гончаренко, Ю. Драгнєв, Г. Кривошеєва, Г. Пономарьова, Л. Татарнікова та ін.). Вища школа має сприяти фізичному оздоровленню студентів, створювати умови для збереження і підтримки існуючого рівня здоров'я, формувати теоретичні основи та практичні навички здоров'язбереження під час здобуття освіти, у чому переконують наукові дослідження вітчизняних та зарубіжних дослідників: М. Віленського, О. Глагощука, Г. Кривошеєвої, І. Мудрика, Т. Поздєєвої, С. Савченко.

Таким чином, питання збереження, зміцнення здоров'я та формування здоров'язбережувальних компетенцій ми вважаємо одним із ключових у системі фахової підготовки майбутніх учителів.

Принципи оздоровчої спрямованості освітнього процесу конкретизуються у запровадженні в практику професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи здоров'язбережувальних технологій.

Таким чином, актуальність, теоретична і практична значущість, недостатня розробленість проблеми стосовно до сучасних умов, протиріччя, що існують в наш час в освітній практиці, зумовили звернення до теми дослідження «Формування культури здоров'я майбутніх учителів у системі професійної освіти».

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови формування культури здоров'я майбутніх учителів у системі професійної освіти.

Гіпотеза дослідження. У своєму дослідженні ми виходимо з припущення про те, що процес формування культури здоров'я у майбутнього вчителя буде ефективнішим за реалізації наступних умов:

1. Формування свідомого ставлення до здоров'я як найвищої соціальної цінності;
2. Використання здоров'язбережувальних технологій під час процесу проходження педагогічної практики;

Виходячи з мети та гіпотези дослідження, було поставлено такі **завдання**:

1. Проаналізувати психолого-педагогічну та науково-методичну літературу з обраної проблеми дослідження. На основі аналізу праць зарубіжних і вітчизняних учених з'ясувати базовий категоріально-термінологічний апарат дослідження. Визначити психолого-педагогічні засади формування культури здоров'я майбутніх учителів;

2. Розкрити необхідність використання здоров'язберігаючих технологій як засобу формування культури здоров'я майбутніх учителів;

3. Теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування культури здоров'я майбутніх учителів у системі професійної освіти.

Об'єкт дослідження – процес професійно-педагогічної підготовки майбутнього учителя.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування культури здоров'я майбутніх учителів у системі професійної освіти.

Методи дослідження:

Теоретичні: вивчення й аналіз психологічних, педагогічних, наукових джерел, методичних посібників для педагогічних навчальних закладів.

Емпіричні: діагностичні – анкетування та тестування студентів; педагогічне спостереження; педагогічний експеримент;

Статистичні: математична обробка результатів дослідження.

Апробація результатів дослідження. Основні положення й результати дослідження були оприлюднені на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Тенденції сучасної підготовки майбутніх учителів початкової школи» (м. Умань, 2019 р.).

Експериментальна база дослідження: Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (82 найменування) та додатків, 17 таблиць, 16 рисунків. Загальний обсяг роботи становить 97 сторінок.